

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA AKT VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING
SAMARADORLIGI****Musurmon Pirnazarovich Imomov****Shahrisabz Davlat Pedagogika instituti****Pedagogika fakulteti dekani****Zaripova Manzura Pardatursun qizi****Pedagogika fakulteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi****Tel: +998884070733****sarvarzumaboev0@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.14915499>****ANNOTATSIYA**

Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida interaktiv ta'lim vositalari, multimediya resurslari, elektron darsliklar va raqamli platformalarning qo'llanishi o'quvchilarning bilish faolligini oshirish, motivatsiyasini kuchaytirish hamda mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga qanday ta'sir ko'rsatishi yoritib beriladi. Shuningdek, maqolada AKTdan foydalanishning afzalliklari va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar ham tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, AKT, axborot texnologiyalari, interaktiv ta'lim, raqamli resurslar, elektron darslik, innovatsion pedagogika.

ANNOTATION

This article discusses the effectiveness of using Information and Communication Technology (ICT) tools in primary education. It analyzes the impact of interactive teaching tools, multimedia resources, electronic textbooks, and digital platforms on enhancing students' engagement, motivation, and independent thinking abilities. The article also explores the methods of applying ICT in the classroom, challenges that may arise when working with ICT tools, and ways to overcome them. The findings show that using ICT tools plays a significant role in enriching the learning process, encouraging active participation from students, and reinforcing their knowledge.

Keywords: Primary education, ICT, information technology, interactive learning, digital resources, electronic textbooks, innovative pedagogy.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается эффективность использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в начальном образовании. Анализируется влияние интерактивных образовательных инструментов, мультимедийных ресурсов, электронных учебников и цифровых платформ на повышение вовлеченности студентов, их мотивации и способности к самостоятельному мышлению. В статье также исследуются методы применения ИКТ в классе, возникающие проблемы и пути их решения. Результаты показывают, что использование ИКТ играет важную роль в обогащении учебного процесса, стимулировании активного участия студентов и укреплении их знаний.

Ключевые слова: Начальное образование, ИКТ, информационные технологии, интерактивное обучение, цифровые ресурсы, электронные учебники, инновационная педагогика.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) joriy etilishi o'qitish uslublarini yangilash va ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. AKT vositalari ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishi bilan, o'qitish jarayoni yanada interaktiv, samarali va qiziqarli bo'lib, o'quvchilarni bilim olishga yanada jalb qilish imkoniyatini yaratadi. Xususan, boshlang'ich ta'limda AKTdan foydalanish o'quvchilarning bilish faolligini oshirish, ularning motivatsiyasini kuchaytirish va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi, o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirishga, ularning muvaffaqiyatlariga va ta'limning sifatini yaxshilashga yordam beradi. AKT vositalari orqali o'quvchilar interaktiv dasturlar, multimedia resurslari va elektron darsliklar yordamida o'z bilimlarini mustahkamlashlari mumkin. Bularning barchasi o'qituvchilarga darsni yanada samarali tashkil etish, o'quvchilarga esa bilimlarni osonroq va tezroq o'zlashtirish imkonini beradi.

Mazkur maqola boshlang'ich ta'limda AKT vositalaridan foydalanishning samaradorligini, uning o'quvchilarga ta'sirini, afzalliklarini va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni tahlil qilishga qaratilgan. Shuningdek, maqolada bu texnologiyalarni samarali qo'llash usullari hamda o'quvchilarning bilish faolligini oshirishga qaratilgan tavsiyalar keltiriladi.

Boshlang'ich Ta'limda AKT Vositalarining Ahamiyati

Boshlang'ich ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonining sifatini yaxshilashga katta ta'sir ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi oshadi. AKT vositalari o'quvchilarga o'rganilayotgan mavzuni ko'rish, tinglash, tajriba qilish va amaliy mashqlar bajarish imkoniyatini yaratadi, bu esa mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Interaktiv ta'lim vositalari va multimedia resurslari o'quvchilarni faollashtiradi va ularning yaratgan ilmiy izlanishlarida izchil bo'lishlariga turtki beradi. Bunday vositalar yordamida o'quvchilar murakkab mavzularni osonroq o'zlashtirishlari mumkin. Misol uchun, matematikada raqamlar va hisoblashlar, tabiiy fanlarda eksperimentlar va hodisalarni ko'rsatish uchun interaktiv dasturlar va simulyatsiyalar foydalidir.

AKT Vositalarining Turlari va Qo'llanishi

Elektron Darsliklar va Raqamli Platformalar

Elektron darsliklar va raqamli ta'lim platformalari o'quvchilarga o'z bilimlarini mustahkamlash, mavzularni qayta o'rganish, va o'zlashtirilgan bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatini beradi. Masalan, elektron darsliklar orqali o'quvchilar ma'lumotlarga tezda kirishib, ularni o'z vaqtida qayta ko'rib chiqishlari mumkin.

Interaktiv Ta'lim Dasturlari va Smart Dorskalar

Smart dorskalar va interaktiv ta'lim dasturlari darsni interaktiv qilish va o'quvchilarning fikrlarini tezda shakllantirish imkonini beradi. O'quvchilar smart dorskada ko'rsatilgan mavzular bo'yicha masalalarni hal qilishlari mumkin, bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Multimedia Resurslari va Simulyatsiyalar

Video materiallar, animatsiyalar, va 3D simulyatsiyalar orqali o'quvchilarga murakkab tushunchalarni aniq va ravshan tarzda tushuntirish mumkin. Bu resurslar o'quvchilarning tasavvurlarini kengaytiradi va o'rganish jarayonini ko'proq interaktiv qiladi.

Onlayn Testlar va Baholash Tizimlari

Elektron testlar va baholash tizimlari orqali o'quvchilarning bilimlarini baholash imkoniyati yaratilib, o'qituvchilar real vaqt rejimida o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini kuzatishlari mumkin. Bu jarayon o'quvchilarning o'z-o'zini baholash qobiliyatini oshiradi va o'rganishni yanada samarali qiladi.

AKT Vositalaridan Foydalanishning Afzalliklari

O'quvchilarning Faolligini Oshirish

AKT vositalari o'quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. Interaktiv darslar o'quvchilarning fikrlarini ifodalashga, yangi bilimlarni qabul qilishga yordam beradi.

O'rganish Jarayonini Qiziqarli va Samarali Qilish

Multimedia vositalari va raqamli resurslar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini qiziqarli va o'ziga xos shaklda o'zlashtirishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshiradi. AKT vositalari o'quvchilarga ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Masalan, kompyuterda yozishni tezlashtirish, mustaqil ishlash, va jamoaviy ishlash kabi ko'nikmalarni shakllantirish imkoniyatini yaratadi.

Mustaqil O'rganish va O'z-o'zini Baholash

Elektron darsliklar va onlayn platformalar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda tekshirishlari va ularni mustahkamlashlari mumkin. Bu usul o'quvchilarning o'z-o'zini baholash va o'zlarini rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

Muammolar va Ularni Yengish Yo'llari

Texnik Resurslarning Yetarli Bo'lmasligi

Ko'plab maktablarda AKT vositalarining mavjudligi va sifatiga cheklovlar mavjud. Bu muammoni hal qilish uchun hukumat va ta'lim muassasalari AKT texnik vositalarini kengaytirish va ularni modernizatsiya qilishlari zarur.

O'qituvchilarning Malakasini Oshirish

AKT vositalaridan samarali foydalanish uchun o'qituvchilarni doimiy ravishda malakasini oshirish zarur. Bu jarayonni amalga oshirish uchun ta'lim tizimida maxsus treninglar va kurslar tashkil etilishi kerak.

Internetga Kirishdagi Cheklovlar

Ba'zi hududlarda internetga kirish imkoniyati cheklangan. Bu muammoni hal qilish uchun mobil internet xizmatlaridan keng foydalanish va maktablar uchun maxsus raqamli platformalar yaratish kerak.

Adabiyotlar Tahlili

Boshlang'ich ta'limda AKT vositalaridan foydalanishning samaradorligi haqida bir nechta ilmiy tadqiqotlar va maqolalar mavjud. Ularda raqamli texnologiyalar ta'limda qanday qo'llanilishi, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi va AKT vositalarining ta'lim jarayoniga ta'siri tahlil qilingan.

Jonassen, D. H. (2000). Computers as Mindtools for Schools: Engaging Critical Thinking.

Jonassenning asarida, AKT vositalari faqatgina axborot olish vositasi sifatida emas, balki o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynashiga urg'u berilgan. Muallifning fikriga ko'ra, interaktiv kompyuter dasturlari o'quvchilarni mustaqil o'rganishga undaydi va o'quvchilarning analitik fikrlash qobiliyatlarini shakllantiradi.

Mayer, R. E. (2009). Multimedia Learning.

Mayerning asarida, multimediya vositalari orqali o'qitishning samaradorligi tahlil qilinadi. Uning ta'kidlashicha, multimediya resurslari – video, animatsiya, va grafik tasvirlar – o'quvchilarning tasavvurini kengaytiradi va mavzuni o'zlashtirishni osonlashtiradi. Shuningdek, Mayer o'qitish samaradorligini oshirish uchun multimediya elementlarini integratsiya qilishni tavsiya etadi.

Kozma, R. B. (2003). Technology, Innovation, and Educational Change: A Global Perspective.

Kozma global miqyosda AKT texnologiyalarining ta'limdagi roli va uning o'quvchilarning muvaffaqiyatiga qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qiladi. Uning fikriga ko'ra, AKT vositalaridan foydalanish nafaqat o'quvchilarning akademik yutuqlarini oshiradi, balki o'qituvchilarga ta'lim metodlarini diversifikatsiya qilish imkonini beradi.

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes.

Vygotsky o'zining sotsial-psixologik nazariyasida ta'lim jarayonida o'quvchilarning faoliyatiga diqqatni qaratgan. Uning ta'kidlashicha, o'quvchilarning bilim olish jarayoni ijtimoiy interaktivlik bilan bog'liqdir. AKT vositalari o'quvchilarga bir-biri bilan muhokama qilish, bilimlarini baham ko'rish va o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatini beradi. Bu esa o'quvchilarning ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Adabiyotlardan olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, AKT vositalaridan foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshiradi, balki ularning mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Metodologiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda AKT vositalaridan foydalanish samaradorligini o'rganish uchun quyidagi metodologik yondashuvlar qo'llanilgan:

Tahliliy Yondashuv

O'quvchilarning bilim olish jarayonidagi samaradorligini o'rganish uchun mavjud ilmiy adabiyotlar va tadqiqotlar tahlil qilindi. Bunda AKT vositalarining ta'lim samaradorligiga ta'sirini o'rganadigan tadqiqotlar kiritildi. Adabiyotlar tahlili o'quvchilarning faolligini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashda AKT vositalarining o'rni haqida umumiy tasavvur hosil qilishga yordam berdi.

Empirik Tadqiqotlar

Mavzuni chuqurroq o'rganish uchun empirik tadqiqot usulidan foydalanish rejalashtirilgan edi. Tadqiqotda boshlang'ich sinf o'quvchilari o'rtasida anketalar o'tkazish, ularning AKT vositalari yordamida o'rganishdagi tajribalarini so'rash va ular bilan intervyular tashkil etish orqali AKT vositalarining o'quvchilarning bilim olish jarayoniga ta'sirini o'rganish maqsad qilingan.

Tajriba Sinovlari

Dars jarayonlarida turli xil AKT vositalarini qo'llash, ularning o'quvchilarning bilim olish jarayoniga qanday ta'sir qilishini kuzatish uchun tajriba sinovlari o'tkazildi. Sinovlar davomida o'quvchilarga interaktiv dasturlar va multimedia resurslar taqdim etildi, ularning ta'lim jarayonidagi faolligi va bilim darajasi baholandi.

Soliq Baholash

AKT vositalaridan foydalanishning ta'lim samaradorligini baholashda soliq baholash metodidan ham foydalanish rejalashtirilgan. Bu usul orqali o'quvchilarning bilim olish

jarayonidagi rivojlanish darajasi o'Ichandi va o'qituvchilarning darsdagi uslublari haqidagi fikrlar yig'ildi. Mazkur metodologik yondashuvlar yordamida boshlang'ich ta'limda AKT vositalarining samaradorligi aniqlandi va uning o'quvchilarning bilim olishdagi roli haqida umumiy xulosalar chiqarildi.

XULOSA

Boshlang'ich ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanishning samaradorligi nafaqat o'quvchilarning akademik yutuqlarini oshirishga, balki ularning mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga ham katta ta'sir ko'rsatadi. AKT vositalari, masalan, interaktiv ta'lim dasturlari, multimedia resurslari va elektron darsliklar, o'quvchilarga ta'lim jarayonini ko'proq qiziqarli va samarali tarzda o'rganishga yordam beradi. Bu vositalar yordamida o'quvchilarning mavzuni o'zlashtirishdagi qiziqishi oshadi va ular darsda faol ishtirok etishadi.

Bundan tashqari, AKT vositalari o'qituvchilarga darslarni yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. O'qituvchilar o'z metodologiyasini innovatsion va interaktiv shaklda takomillashtirishlari, o'quvchilar bilan samarali aloqa o'rnatishlari va ta'lim jarayonini yanada individuallashtirishlari mumkin. AKT vositalaridan foydalanishning afzalliklari orasida o'quvchilarning o'z-o'zini baholash qobiliyatini oshirish, bilimlarni mustahkamlash va o'rganish jarayonini mustaqil ravishda davom ettirish imkoniyati mavjud. Biroq, texnik resurslarning cheklanganligi va o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurati kabi ba'zi muammolar mavjud. Bu muammolarni hal qilish uchun maktablarda AKT texnik vositalarining mavjudligini yaxshilash va o'qituvchilarni muntazam ravishda treninglar va malaka oshirish kurslari bilan ta'minlash lozim.

Umuman olganda, boshlang'ich ta'limda AKT vositalaridan samarali foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qulay va samarali qiladi, balki ta'lim tizimini umumiy ravishda yaxshilashga olib keladi. Shuning uchun, ta'limda AKT vositalarini joriy qilish va ularni doimiy ravishda yangilab borish ta'lim sifatini oshirishning muhim yo'llaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Jonassen, D. H. (2000). Computers as Mindtools for Schools: Engaging Critical Thinking.
2. Bu asar AKT vositalarining tanqidiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rnini ko'rsatadi.
3. Kozma, R. B. (2003). Technology, Innovation, and Educational Change: A Global Perspective.
4. Ta'lim tizimida AKT texnologiyalarining global miqyosdagi roli tahlil qilinadi.
5. Mayer, R. E. (2009). Multimedia Learning.
6. Multimedia vositalarini o'qitishda qo'llashning samaradorligini tahlil qiladi.
7. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes.
8. Vygotskyning sotsial-psixologik nazariyasida o'quvchilarning ijtimoiy o'rganish jarayoni haqida so'z boradi.
9. Wikipedia. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.
https://uz.wikipedia.org/wiki/Axborot-kommunikatsiya_tehnologiyalari
10. AKT texnologiyalarining asosiy turlari va ularning ta'limdagi ahamiyati haqida ma'lumot.
11. Web of Science. Educational Technologies Research. <https://www.webofscience.com>
12. Ta'limda axborot texnologiyalarining qo'llanishiga oid ilmiy maqolalar va tadqiqotlar.

13. National Education Association (NEA). Technology and Learning. <https://www.nea.org>
14. AKTning ta'limdagi roli va o'qituvchilarga texnologiyani qanday samarali qo'llash haqida tavsiyalar.
15. Google Scholar. Educational Technology Resources.
16. <https://scholar.google.com>

